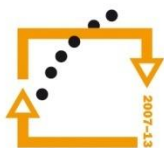

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola technická Brno, Sokolská 1

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Téma: Kombinatorika, pravděpodobnost, statistika

Název: Charakteristiky variability

Autor: Ing. Vacková Věra

Číslo: VY_32_INOVACE_03 – 20

Anotace: *Prezentace je určena pro studenty středních průmyslových škol, obor strojírenství a technické lyceum. Probírané téma se týká základních pojmů statistiky. Jsou definovány charakteristiky variability souboru – rozptyl, směrodatná odchylka, variační koeficient. Žáci určují výše uvedené veličiny v několika zadaných úlohách.*

Červen 2013

Charakteristiky variability

Vyjadřují,

jak se jednotlivé hodnoty souboru vzájemně liší,

jak kolísají kolem charakteristiky polohy souboru.

ROZPTYL

Je-li charakteristikou polohy aritmetický průměr, volíme často jako charakteristiku variability rozptyl.

Značení: S_x^2

Vzorce pro určení ROZPTYLU

$$s_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \quad \text{resp.} \quad s_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^2 - \bar{x}^2$$

$$s_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^r (x_j^* - \bar{x})^2 n_j \quad \text{resp.} \quad s_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^r x_j^{*2} n_j - \bar{x}^2$$

Veličiny uvedené ve vzorcích jsou známy z předchozích lekcí.

Úloha 1

V souboru zadaném tabulkou 1 určete hodnotu rozptylu, použijte vhodný vzorec.

Tabulka 1:

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
Znak x	13	17	18	19	21	25	32	33	35
Četnost	6	5	7	12	4	6	14	3	8

Směrodatná odchylka

Druhá odmocnina rozptylu se nazývá
směrodatná odchylka.

Značení: S_x

$$S_x = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$$

Úloha 2

V souboru zadaném tabulkou 2, ve které jsou uvedeny odpracované hodiny v měsíci v prodejně s 21 zaměstnanci, určete hodnotu rozptylu i směrodatné odchyly.

Tabulka 2:

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
Znak x Odpracované hodiny	185	186	187	188	189	190
Četnost Počet pracovníků	3	2	5	3	4	4

Variační koeficient

Variační koeficient umožňuje určit charakteristiku měnlivosti souboru pomocí bezrozměrné veličiny. (Často je vyjadřován v procentech.)

Značení: v_x

$$v_x = \frac{s_x}{\bar{x}} \cdot 100\%$$

Úloha 3

V souboru zadaném tabulkou 2, ve které jsou uvedeny odpracované hodiny v měsíci v prodejně s 21 zaměstnanci, určete také variační koeficient.

Tabulka 2:

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
Znak x Odpracované hodiny	185	186	187	188	189	190
Četnost Počet pracovníků	3	2	5	3	4	4

Zdroje

- Polák, J. *Přehled středoškolské matematiky*. 9. vyd. Praha: Prometheus, 2008. ISBN 978-80-7196-356-1
- Burda, Z. *Statistika pro obchodní akademie*. 5. vyd. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-963-7